

BIJZONDERE BROERS DOEN HET ONMOGELIJKE

Het is 17 december 1903, vijf voor half elf. In Kitty Hawk, North Carolina, waait een stevige wind. Om de Flyer op de eerste meters van het lanceerspoor in evenwicht te houden, houdt Wilbur hem bij de punt van de onderste vleugel vast. Orville ligt op zijn buik in het vliegtuig en laat het touw los. Daarmee wordt het op zijn plaats gehouden. Met een hand op de vleugel loopt Wilbur nog even mee, want de startsnelheid is gering. Dan stijgt de Flyer, daalt, stijgt weer en stuitert als een wild paard, zoals Orville de korte vlucht omschrijft. Totdat na bijna veertig meter een van de vleugels de grond raakt. Geen landing die de schoonheidsprijs verdient, eerder een die de

moderne reiziger een hartverzakking bezorgt en vliegangst voor de rest van zijn leven. Maar daar zullen de broers niet om hebben gemaakt. Na jarenlang experimenteren hebben zij onder het toezien van een handjevol mensen bereikt, wat tot dat moment vrijwel niemand voor mogelijk hield: een van hen heeft twaalf seconden lang een gemotoriseerd vaartuig in de lucht bestuurd en de wereld van een nieuwe dimensie met ongekende mogelijkheden voorzien!

Met *De Gebroeders Wright* heeft de Amerikaanse schrijver en historicus David McCullough (onder meer tweevoudig winnaar van de prestigieuze Pulitzerprijs) een zeer onderhoudende dubbelbiografie geschreven. Het verhaal over het leven van Wilbur en de drie jaar jongere Orville Wright illustreert de ultieme *American dream*. De broers uit een gezin van vijf kinderen zijn eigenaar van een fietsenzaak in Dayton in de staat Ohio. Na het lezen van een artikel over de Duitse luchtvaartpionier Otto Lillienthal gaan zij zich voor het zweefvliegen interesseren. Het wordt een belangstelling die snel overgaat in een niet te temmen passie. Vrijwel al hun tijd stoppen ze in hun hobby en met zelf ontworpen en vervaardigde zweefvliegers voeren ze het ene na het andere experiment uit.

Als met vallen en opstaan het zweefvliegen de broers niet meer voor verrassingen plaatst, bedenken ze een nieuwe droom om te verwezenlijken: de lucht in met een toestel door een motor aangedreven. Gezien de reacties in die tijd is het een utopie, een onmogelijke werkelijkheid. 'Een ingenieur die de tijd neemt bepaalde natuurlijke fenomenen te

bestuderen, zal elke voorspelling van toekomstig succes afdoen als zeer onwaarschijnlijk, om niet te zeggen absurd', vindt een wetenschapper. Het is de vertolking van een algemene gedachte. De twee broers blijven echter volharden in hun *mission impossible*. Zij observeren vogels, lezen boeken over vliegen, bekijken het vallen van bladeren en de invloed van de wind erop, maken tekeningen en foto's, bestuderen mechanica-boeken en bedenken wiskundige formules voor het in elkaar zetten van schaalmodellen. En als er problemen met de motor zijn, weten zij een goede vriend te vinden, die hen met raad en daad bijstaat. Slimheid, creativiteit, handigheid, geduld, concentratie, precisie, durf, moed, daadkracht, bevoegenheid en nog meer eigenschappen die nodig zijn om een 'onmogelijk' project tot een goed einde te brengen, zorgen ten langen leste voor het succes. Uiteraard legt vervolgens het patent op de uitvinding de beide broers geen windeieren. Ook raken zij binnen de kortste keren wereldberoemd en zijn zij de hoofd- en eregast op tal van vliegwedstrijden en shows, die zoals muziek- en dansfestivals in onze tijd overal worden georganiseerd. En na het breken van alweer een vliegrecord in hoogte, tijd en/of afstand verwelkomt en huldigt het thuisfront hen telkens opnieuw als ware zij Olympische kampioenen.

Omdat Wilbur jong sterft (hij wordt niet ouder dan 45) gaat de meeste roem en eer naar Orville. Ondanks een crash waarbij hij levensgevaarlijk gewond raakt en een medepassagier verongelukt, leeft hij zesendertig jaar langer dan zijn broer. Naast het vele eerbetoon ontvangt hij maar liefst

DE GEBROEDERS WRIGHT. David McCullough (Het Spectrum, Amsterdam), 366 pag., € 29,99

zes eredoctoraten waaronder dat van Harvard. Voor iemand die met leren en studeren niet verder kwam dan de middelbare school een ongekennde prestatie.

De Gebroeders Wright leest als een spannend boek, waarin een jongensdroom werkelijkheid wordt. De stof voor het verhaal heeft David McCullough gehaald uit krantenartikelen, dagboeken, aantekeningen en meer dan duizend brieven van de familie Wright. Milton (de vader), Katharine (de enige zuster), Wilbur en Orville correspondeerden frequent met elkaar in epistels die volgens de auteur zelden saai, irrelevant of slecht geschreven waren. Mede daardoor krijgt de lezer een prachtig tijdsbeeld geprojecteerd van het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw. In het *fin de siècle* heerst in zowel Amerika als Europa een euforische stemming en een optimistische sfeer. De massale belangstelling in alle lagen van de bevolking voor het nieuwe magische verschijnsel (koningshuizen niet uitgezonderd) is er een exponent van. Weliswaar ontbreken er oorlogen en belangrijke politieke gebeurtenissen in de biografie (alleen van de moord op president McKinley in 1901 en de reactie van het Amerikaanse volk erop maakt de auteur gewag), ze lijkt me desondanks voor docenten geschiedenis de moeite van het lezen waard. Een must zou het lezen moeten zijn voor leerlingen die de ambitie hebben ooit piloot te worden. En ongetwijfeld zijn dat er velen, gezien de enorme hoeveelheid vliegbewegingen die per dag worden uitgevoerd, ruim een eeuw na de allereerste vlucht waarmee de gebroeders Wright geschiedenis hebben gemaakt.

Gert Moleman ■

DE WIJZE LES VAN EEN OOSTERSE VORST

Eens las ik een mooi verhaal over een oosterse vorst. Hij wilde een overzicht van de wereldgeschiedenis. Na enkele jaren droegen de wijzen van zijn hof een paar stapels boeken naar binnen. Maar voor zoveel studie had de koning geen tijd. Weer gingen een paar jaar voorbij. Toen kwamen de wijzen met één stapel. Opnieuw schudde de koning het hoofd. Hij wilde niet meer dan één enkel boek. Toen de wijzen hem dat kwamen brengen, lag de vorst op zijn sterfbed. Hij zou het nooit meer kunnen lezen. De oudste wijze vatte toen dat ene boek samen in drie zinnen: ze zijn geboren; ze hebben geleeden; ze zijn gestorven.

Dit verhaal brengt ons bij het grote dilemma van ons vak: welke keuzes maken we? De complete wereldgeschiedenis behappen is onmogelijk. Dus maken we een selectie, die ons dwingt na te denken over de essentie van de geschiedenis. Het nadeel is dat een radicale bekorting het beeld van de geschiedenis terugbrengt tot één aspect.

In het voorbeeld van de oosterse vorst is dat het aspect van het menselijk lijden. Maar dat is niet de volledige werkelijkheid. Bovendien is inperking van de geschiedenis in strijd met een van de basisprincipes van ons vak: het inzicht dat geschiedenis ontwikkeling inhoudt. Het besef van continuïteit én verandering behoort tot de fundamenteën van goed geschiedenisonderwijs. De historische ontwikkeling is nu juist de kern van geschiedenis: Noormannen zijn geen mensen uit de negende eeuw, alleen dan zonder mobieltje. Het waren andere mensen. In de huidige adviezen van Onderwijs 2032 zijn deze noties volstrekt afwezig. Als ik in het tussentijds advies van het Platform Onderwijs 2032 lees, 'dat leerlingen iets leren niet alleen maar omdat het historisch zo gegroeid is, maar omdat het voor de toekomst van belang wordt geacht', klem ik me aan m'n stoel vast. In de opvatting van Schnabel c.s. is historisch besef opgegaan in de hang naar pragmatiek. Die conclusie brengt ons weer bij de oosterse vorst. De consequentie is namelijk dat 'bij de bepaling van de kern van de onderwijsinhoud, onderdelen kunnen worden geschrapt'. Echter, wie op inhoud selecteert, moet weten waar geschiedenis over gaat. Is geschiedenis een kringloop, een evolutionair proces of een voorbereiding op de toekomst? We ontkomen niet aan een berede-nerde selectie van *kennis* voor het toekomstige curriculum. Deze selectie is echter niet neutraal. Laten we daarom onze selectiecriteria op tafel leggen. De belangrijkste vraag is niet hoe we de geschiedenis voor leerlingen ordenen, maar de doelstelling ervan. Historisch besef dient te leiden tot bestaansverheldering, persoonlijkheidsvorming en oordeelvelling: van geschiedenis wordt je een ander mens. ■

Ton van der Schans is voorzitter van de VGN. Hij werkt als docent geschiedenis op de Driestar Hogeschool (pabo) in Gouda.

